

INHOUD

Dankwoord	3
Over de auteur	3

DEEL 1: INLEIDING

Geschiedenis van het Zwitserse zakmes	7
Een Zwitsers zakmes kiezen	9
Accessoires	42

DEEL 2: VOORBEREIDING

Tips voor schoonmaken, slijpen en onderhoud	48
Het gebruik van een Zwitsers zakmes	58

6

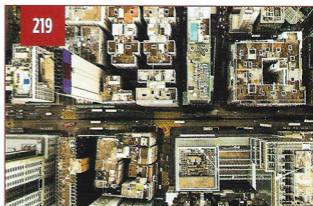
47

DEEL 3: JE MES GEBRUIKEN IN DE VRIJE NATUUR

Intro over bushcraft en survival	63
Houd je geest bezig en je moraal hoog	65
Tips voor in de vrije natuur	68
Signalen en oriëntatie	74
Vuur maken	82
Bivak	102
Eten bereiden	132
Vissen	150
Water opvangen en zuiveren	176
Persoonlijke verzorging	183
Uitrusting repareren	185
Wapenonderhoud	204
Eerste hulp	207
Ook dit kun je doen met je Zwitserse zakmes	213

DEEL 4: GEBRUIK IN DE STAD

Noodsituaties in het dagelijks leven	220
Pedaalkracht	221
<hr/>	
Epiloog	222
Register	223
Fotoverantwoording	224

Signalen en oriëntatie

Avonturen in de vrije natuur verlopen niet altijd volgens plan. Het kan gebeuren dat je je gedesoriënteerd en verloren voelt. Er zijn veel manieren om anderen te helpen je te vinden. Beweging, kleur en geluid zijn in de natuur je beste vrienden als je wilt worden opgemerkt.

Let altijd goed op je omgeving. Ook al is het in het wild belangrijk omlaag te kijken zodat je ziet waar je loopt, het is even belangrijk om om je heen te kijken zodat je je weg kunt vinden in de omgeving. Dit helpt je oriëntatiepunten op te merken en te onthouden en je positie te bepalen. En over oriëntatiepunten gesproken, het is belangrijk dat je omkijkt als je er voorbij bent omdat ze er vanuit een andere hoek heel anders uit kunnen zien. Als je weet hoe een

herkenningspunt er vanuit verschillende hoeken uitziet, kun je beter de weg terug vinden.

Gebruik oriëntatiepunten

Er zijn veel voorbeelden van mensen die dicht bij een weg of bebouwing waren maar zich toch niet konden oriënteren en een kringetje rondliepen. Je kunt je beter oriënteren als je een prominent punt uitkiest, zowel voor als achter je. Loop naar het punt voor je en blijf staan. Kijk terug om te controleren of je nog in een rechte lijn loopt vanaf het vorige oriëntatiepunt. Kies nu een volgend oriëntatiepunt voor je uit en herhaal dit proces net zo vaak tot je bekend terrein bereikt.

*‘Verlaat de weg,
volg de sporen.’*
—Pythagoras

Een omgevallen boom kan een goed oriëntatiepunt zijn.

Een kompas maken

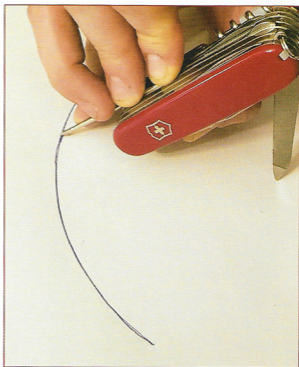
Een kompas helpt alleen als je weet in welke richting je wilt gaan of als je een kaart hebt. Een kaart (een van papier gebruikt geen batterijen!) of ten minste enige kennis van de streek waarin je bent, is onmisbaar naast een kompas. Sommige Zwitserse zakmessen en kits hebben een kompas; ben je in het gelukkige bezit daarvan, dan kun je dit deel overslaan. Maar wat als je niet een van die modellen hebt of het kompas breekt? Ik heb altijd een SwissChamp bij me, waarop geen kompas zit. Maar dit mes heeft wel iets anders wat me kan helpen: een heel kleine speld. Als ik deze speld magnetisch maak, kan ik hem veranderen in een kompasnaald. Dit kan op een paar manieren:

- Als je de speld een paar keer met een lap zijde opwrijft, wordt hij magnetisch.
- Ook als je de speld een paar keer in één richting langs een magneet haalt, wordt hij magnetisch.

Als de speld magnetisch is, leg je hem op het kleinste blaadje dat je kunt vinden en dat stevig genoeg is en leg het in een plas of een kopje water. Als de speld goed magnetisch is, zal hij het blad doen ronddraaien, net als de naald in een kompas. Stopt de speld, dan zal hij in noord-zuidrichting wijzen. Ik raad je aan dit enkele keren te doen zodat je zeker weet dat je de nauwkeurigste uitslag krijgt.

Een passer maken

Een passer kan helpen afstanden op een kaart te bepalen maar kan ook andere doelen dienen. Omdat ik graag schrijf en krabbels maak, heb ik altijd drie schrijfinstrumenten bij me: een houten potlood, een pen en een marker. Iedereen zou die in zijn rugzak moeten hebben omdat ze goed van pas kunnen komen. Ik denk dat Victorinox daarom is begonnen aan sommige modellen een balpen toe te voegen.

Je kunt de passer ook gebruiken als er op je Zwitserse zakmes geen balpen zit.

Heeft je mes een uittrekbare pen, klap dan een van de gereedschappen schuin uit. Gebruik de punt ervan om het kompas te centreren. Met de pen kun je dan bogen en cirkels tekenen en afstanden meten.

Als je mes geen pen heeft maar je wel een potlood of pen bij je hebt, dan kun je toch een passer maken. Klap een van de gereedschappen uit om te gebruiken als centreerpunt. Bind het potlood met touw of tape aan het frame van het zakmes en gebruik het zoals hierboven beschreven.

Signalen geven

SIGNALEN GEVEN MET EEN FELLE KLEUR

Een felle kleur zal afsteken tegen de neutrale kleuren van de natuur. Als je verdwaald bent, kun je je iconische rode Zwitserse zakmes aan een boomtak hangen of gewoon op een steen in open terrein leggen. Iedereen die het gebied bekijkt door een verrekijker zal het waarschijnlijk opmerken. Klap alle gereedschappen uit om het reflecterende oppervlak te vergroten.

Een reflecterend oppervlak kan vanaf grote afstand worden gezien door een vliegtuig of andere hulpverleners. Heb je geen signaalspiegel, gebruik dan het mes en andere gereedschappen van je Zwitserse zakmes. Klap het mes uit, houd het in de richting van de hulpverleners en beweeg je zakmes op en neer zodat het lemmet het zonlicht vangt en reflecteert. Als

het metaal erg gekrast of vuil is, kun je het eerst polijsten met zand en ander gruis.

JE ROUTE MARKEREN (TRAILBLAZING)

Soms is een poging zelf de weg te zoeken je beste optie om uit een slechte situatie te komen. Markeer in dat geval de weg waarlangs je bent gekomen en de richting waarin je gaat, voor het geval je gedesoriënteerd raakt en terug moet, of als hulpverleners je route vinden. Je kunt pijlen of andere tekens in bomen kerven met het mes

Dit is een extra manier om je route te markeren. Neem stukken houtschoor van je vuur mee en gebruik ze om op bomen of stenen markeringen te maken. Een nadeel van deze methode is dat de regen de markeringen kan wegspoelen.

of een ander geschikt onderdeel van je Zwitserse zakmes. Stukjes stof die je aan een boom hangt kunnen dienen als signaal-vlag. Ook door takken of dichte vegetatie te breken kun je je route markeren. Elke soort onnatuurlijk ogende markering trekt de aandacht en vergroot de kans dat je wordt gevonden.

BRIEFJES ACHTERLATEN

Sommige Zwitserse zakmessen hebben een balpen. Als je schrijfmateriaal zoals papier hebt kun je langs je route briefjes achterlaten. Noteer er ook op in welke richting je gaat en of je medische hulp nodig hebt. Leg het briefje onder een steen of steek er een tak door zodat het niet wegwaait.

Je kunt gemakkelijk een provisorisch schrijfinstrument maken met vuur. Zoek een tak en maak er met het mes een scherpe punt aan. Steek die in het vuur tot de buitenkant flink geblakerd is. Die punt kun je dan gebruiken als potlood om te markeren of te schrijven op een hard oppervlak, zoals kinderen doen met stoepkrijt.

SIGNALEREN MET VUUR

Maak een signaalvuur zo mogelijk op open en hogergelegen terrein zodat de rook en het vuur zelf goed zichtbaar zijn. Boomkruinen zullen een rookkolom flink beperken, dus zorg dat zich boven het vuur open lucht bevindt. Houd ook genoeg brandhout bij de hand.

Dit is vooral belangrijk voor het aanmaakhout, zodat het vuur zo snel mogelijk opvlamt. Steek het vuur aan met behulp van het vergrootglas of een ferrociumstaaf en je Zwitserse zakmes (zie 'Vuur maken', blz. 82). Als het aanmaakhout flink brandt, leg er dan groen blad op om een kolom dikke witte rook te veroorzaken die goed zichtbaar is.

Zelfs een klein hoopje groen blad kan veel witte rook geven.